

VIII олимпијада

1. На една олимпијада биле дадени три задачи A, B и C . Дваесет и пет учесници на натпреварот решиле барем една задача. Учесниците кои ја решиле задачата B , а не ја решиле задачата A , биле два пати повеќе од оние кои ја решиле задачата C , а не ја решиле задачата A . Учесниците кои ја решиле само задачата A , биле за еден повеќе од оние кои покрај задачата A , решиле и уште некоја друга задача. Половина од учениците кои решиле една задача, ја решиле само задачата A . Колку ученици ја решиле само задачата B .

Решение. Нека x, y, z е бројот на ученици кои ја решиле само задачата A, B, C соодветно; t, u, v е бројот на ученици кои ги решиле само задачите A и B, B и C, A и C , соодветно, и нека w е бројот на ученици кои ги решиле сите три задачи. Имаме:

$$x + y + z + t + u + v + w = 25 \quad (1)$$

$$y + u = 2(z + u) \quad (2)$$

$$x - 1 = t + v + w \quad (3)$$

$$x + y + z = 2(y + z) \quad (4)$$

Јасно, $x, y, z, t, u, v, w \in \mathbb{N}$. Од (1) и (3) следува

$$2x + y + z + u = 26, \quad (5)$$

а од (2) и (4) се добива

$$y - 2z - u = 0 \quad (2')$$

$$-x + y + z = 0 \quad (4')$$

Сега од (5), (2') и (4') добиваме

$$z = 26 - 4y \quad (6)$$

$$u = y - 2(26 - 4y) = 9y - 52 \quad (7)$$

Бидејќи y, z и u се природни броеви, од (6) добиваме $y \leq 6$, а од (7) добиваме $y \geq 6$. Значи, ако постои решение, тогаш $y = 6$.

Решение постои, на пример: $x = 8, y = 6, z = 2, t = 3, u = 2, v = 2, w = 2$.

2. Нека a, b, c се должините на страните, а α, β, γ се соодветните агли наспроти страните на триаголникот. Докажи дека, ако $a + b = \operatorname{tg} \frac{\gamma}{2} (a \operatorname{tg} \alpha + b \operatorname{tg} \beta)$, тогаш триаголникот е рамнокрак.

Решение. Ако α, β, γ се агли на триаголникот, тогаш

$$\operatorname{tg} \frac{\gamma}{2} = \operatorname{ctg} \frac{\alpha + \beta}{2} = \frac{\cos \frac{\alpha + \beta}{2}}{\sin \frac{\alpha + \beta}{2}},$$

што значи дека даденото равенство е еквивалентно на равенството

$$a\left(1 - \operatorname{tg}\alpha \frac{\cos \frac{\alpha+\beta}{2}}{\sin \frac{\alpha+\beta}{2}}\right) + b\left(1 - \operatorname{tg}\beta \frac{\cos \frac{\alpha+\beta}{2}}{\sin \frac{\alpha+\beta}{2}}\right) = 0.$$

Ако последното равенство го помножиме со $\sin \frac{\alpha+\beta}{2} \cos \alpha \cos \beta$, добиваме

$$a \cos \beta \left(\sin \frac{\alpha+\beta}{2} \cos \alpha - \cos \frac{\alpha+\beta}{2} \sin \alpha\right) + b \cos \alpha \left(\sin \frac{\alpha+\beta}{2} \cos \beta - \cos \frac{\alpha+\beta}{2} \sin \beta\right) = 0.$$

Последното равенство е еквивалентно на равенството

$$\sin \frac{\alpha-\beta}{2} (a \cos \beta - b \cos \alpha) = 0.$$

Значи, $\sin \frac{\alpha-\beta}{2} = 0$, т.е. $\alpha = \beta$, па триаголникот е рамнокрак, или

$$a \cos \beta = b \cos \alpha.$$

Од синусната теорема имаме

$$a \sin \beta = b \sin \alpha,$$

па ако ги quadriраме последните две равенства и ги собиреме добиваме

$$a^2 (\cos^2 \alpha + \sin^2 \alpha) = b^2 (\cos^2 \beta + \sin^2 \beta),$$

од што следува $a = b$ т.е. триаголникот е рамнокрак.

3. Докажи дека збирот на растојанијата од центарот на сферата опишана околу правилен тетраедар до неговите темиња е помал од збирот на растојанијата од било која друга точка до темињата на тетраедарот.

Решение. Поставуваме координатен систем $Oxyz$ така што врвовите на тетраедарот, за некој $a > 0$ се точките $A(-a, -a, -a)$, $B(a, a, -a)$, $C(a, -a, a)$ и $D(-a, a, a)$. (Лесно се проверува дека $\overline{AB} = \overline{AC} = \overline{AD} = \overline{BC} = \overline{BD} = \overline{DC}$). Збирот на растојанијата од точка (x, y, z) до темињата A, B, C, D е

$$f(x, y, z) = \sqrt{(x+a)^2 + (y+a)^2 + (z+a)^2} + \sqrt{(x-a)^2 + (y-a)^2 + (z+a)^2} \\ + \sqrt{(x-a)^2 + (y+a)^2 + (z-a)^2} + \sqrt{(x+a)^2 + (y-a)^2 + (z-a)^2}.$$

Од неравенството меѓу квадратната и аритметичката средина следува

$$f(x, y, z) \geq \frac{2}{\sqrt{3}} [|x+a| + |y+a| + |z+a| + |x-a| + |y-a| + |z-a|]. \quad (1)$$

За да се докаже дека $f(x, y, z) \geq 4\sqrt{3}a$, заради симетријата на изразот на десната страна на (1) доволно е да се докаже дека

$$|x+a| + |x-a| \geq 2a.$$

Последното неравенство едноставно се проверува.

За $x \geq a$ имаме $|x+a| + |x-a| = x+a + x-a = 2x \geq 2a$.

За $x \leq -a$ имаме $|x+a| + |x-a| = a+x + |x| - a = 2|x| \geq 2a$.

За $|x| \leq a$ имаме $|x+a| + |x-a| = a-x + a+x = 2a \geq 2a$.

Равенство важи ако и само ако $x = y = z = 0$, т.е. ако и само ако точката (x, y, z) е центар на опишаната сфера околу тетраедарот.

4. Нека $n \in \mathbb{N}$ и $x \neq \frac{\lambda\pi}{2^k}$, каде $k \in \mathbb{N}_0$, $\lambda \in \mathbb{Z}$. Докажи дека

$$\frac{1}{\sin 2x} + \frac{1}{\sin 4x} + \dots + \frac{1}{\sin 2^n x} = \operatorname{ctg} x - \operatorname{ctg} 2^n x.$$

Решение. Од $x \neq \frac{\lambda\pi}{2^k}$, $\lambda \in \mathbb{Z}$, $k \in \mathbb{N}_0$ следува $\sin 2^k x \neq 0$ и затоа постојат и $\operatorname{ctg} 2^k x$ и $\operatorname{ctg} 2^{k-1} x$. Според тоа, можеме да го користиме идентитетот

$$\operatorname{ctg} \alpha - \operatorname{ctg} 2\alpha = \frac{1}{\sin 2\alpha}.$$

Равенството ќе го докажеме со математичка индукција. За $n = 1$, тоа очигледно важи. Нека претпоставиме дека тоа важи за $n = m$, т.е.

$$\frac{1}{\sin 2x} + \frac{1}{\sin 4x} + \frac{1}{\sin 6x} + \dots + \frac{1}{\sin 2^m x} = \operatorname{ctg} x - \operatorname{ctg} 2^m x.$$

Тогаш, за $n = m + 1$ имаме

$$\begin{aligned} \frac{1}{\sin 2x} + \frac{1}{\sin 4x} + \dots + \frac{1}{\sin 2^m x} + \frac{1}{\sin 2^{m+1} x} &= (\operatorname{ctg} x - \operatorname{ctg} 2^m x) + (\operatorname{ctg} 2^m x - \operatorname{ctg} 2^{m+1} x) \\ &= \operatorname{ctg} x - \operatorname{ctg} 2^{m+1} x, \end{aligned}$$

што значи дека равенството важи и за $n = m + 1$. Конечно, од принципот на математичка индукција следува дека равенството важи за секој $n \in \mathbb{N}$.

5. Реши го системот равенки

$$\begin{aligned} |a_1 - a_2| x_2 + |a_1 - a_3| x_3 + |a_1 - a_4| x_4 &= 1 \\ |a_2 - a_1| x_1 + |a_2 - a_3| x_3 + |a_2 - a_4| x_4 &= 1 \\ |a_3 - a_1| x_1 + |a_3 - a_2| x_2 + |a_3 - a_4| x_4 &= 1 \\ |a_4 - a_1| x_1 + |a_4 - a_2| x_2 + |a_4 - a_3| x_4 &= 1 \end{aligned}$$

каде a_1, a_2, a_3, a_4 се дадени реални броеви такви што $a_i \neq a_j$, за $i \neq j$.

Решение. Ако кои било два различни индекси $i, j \in \{1, 2, 3, 4\}$ си ги заменат местата системот не го менува обликот. Затоа можеме да претпоставиме дека $a_1 > a_2 > a_3 > a_4$. Тогаш

$$\begin{aligned} (a_1 - a_2)x_2 + (a_1 - a_3)x_3 + (a_1 - a_4)x_4 &= 1 \\ (a_1 - a_2)x_1 + (a_2 - a_3)x_3 + (a_2 - a_4)x_4 &= 1 \\ (a_1 - a_3)x_1 + (a_2 - a_3)x_2 + (a_3 - a_4)x_4 &= 1 \\ (a_1 - a_4)x_1 + (a_2 - a_4)x_2 + (a_3 - a_4)x_3 &= 1 \end{aligned}$$

Ако од втората равенка ја одземеме првата, од третата ја одземеме втората и од четвртата равенка ја одземеме третата добиваме

$$(a_1 - a_2)(-x_1 + x_2 + x_3 + x_4) = 0,$$

$$(a_2 - a_3)(-x_1 - x_2 + x_3 + x_4) = 0,$$

$$(a_3 - a_4)(-x_1 - x_2 - x_3 + x_4) = 0.$$

Дадениот систем е еквивалентен на системот:

$$x_1 = x_2 + x_3 + x_4,$$

$$x_1 + x_2 = x_3 + x_4,$$

$$x_1 + x_2 + x_3 = x_4,$$

$$(a_1 - a_4)x_1 + (a_2 - a_4)x_2 + (a_3 - a_4)x_3 = 1.$$

Од првите три равенки добиваме $x_2 = x_3 = 0$ и $x_1 = x_4$. Од последната равенка добиваме $x_1 = \frac{1}{a_1 - a_4}$.

6. Нека M, K, L се точки од страните AB, BC, CA од $\triangle ABC$, соодветно, такви што ниту една од нив не е негово теме. Докажи дека плоштината на барем еден од триаголниците AML, BKM, CLK не е поголема од $\frac{1}{4}$ од плоштината на $\triangle ABC$.

Решение. Нека $\overline{AM} : \overline{AB} = x$, $\overline{BK} : \overline{BC} = y$, $\overline{CL} : \overline{CA} = z$. Тогаш,

$$\overline{AM} = x\overline{AB}, \overline{BM} = (1-x)\overline{AB},$$

$$\overline{BK} = y\overline{BC}, \overline{CK} = (1-y)\overline{BC},$$

$$\overline{CL} = z\overline{CA}, \overline{AL} = (1-z)\overline{CA},$$

и $x, y, z \in (0, 1)$, па затоа

$$\begin{aligned} P_{AML} \cdot P_{BKM} \cdot P_{CLK} &= \frac{1}{8} \overline{AB}^2 \overline{AC}^2 \overline{BC}^2 x(1-x)y(1-y)z(1-z) \sin \alpha \sin \beta \sin \gamma \\ &\leq \frac{1}{8} \left(\frac{1}{4}\right)^3 \overline{AB}^2 \overline{AC}^2 \overline{BC}^2 \sin \alpha \sin \beta \sin \gamma = \left(\frac{P}{4}\right)^3 \end{aligned}$$

Значи,

$$\frac{4P_{AML}}{P} \cdot \frac{4P_{BKM}}{P} \cdot \frac{4P_{CLK}}{P} \leq 1$$

па затоа барем еден од множителите од левата страна не е поголем од 1.

Во доказот е користено неравенството

$$\lambda(1-\lambda) \leq \frac{1}{4} \text{ за } 0 < \lambda < 1.$$

